

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 92/2018-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. septembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj čl. 1 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11 Co 231/2015 z 11. mája 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 163/2016 z 28. septembra 2017 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 163/2016 z 28. septembra 2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 163/2016 z 28. septembra 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n ý uhradiť [REDACTED] a [REDACTED] náhradu trov konania v sume 475,05 € (slovom štyristosedemdesiatpäť eur a päť centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Tatiany Madajovej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 92/2018-25 z 28. marca 2018 bola na ďalšie konanie prijatá sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „sťažovatelia“) v časti namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj čl. 1 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 Co 231/2015 z 11. mája 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 163/2016 z 28. septembra 2017. Ústavný súd zároveň vyhovel návrhu sťažovateľov a odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu sp. zn. 11 Co 231/2015 z 11. mája 2016 až do právoplatného rozhodnutia o sťažnosti. V časti, ktorá smerovala proti rozsudku Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 31 C 47/2006 z 12. novembra 2014, ústavný súd sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. Konanie pred všeobecnými súdmi sa týkalo nehnuteľností zapísaných na [REDACTED], katastrálne územie [REDACTED], ako parcely [REDACTED] parcelné číslo [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „nehnuteľnosti“), ktoré nadobudli sťažovatelia na základe kúpnej zmluvy uzavretej 4. júna 2007. Pôvodný vlastník týchto nehnuteľností uzavrel ešte 12. augusta 2005 zmluvu o úvere [REDACTED], na základe ktorej bol pôvodnému vlastníkovi poskytnutý úver vo výške [REDACTED] Sk, ako aj zmluvu o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (ďalej len „zmluva“) so spoločnosťou [REDACTED]. Z dôvodu, že pôvodný vlastník nehnuteľností nesplnil dohodnuté zmluvné povinnosti, [REDACTED] – [REDACTED] realizoval výkon zabezpečovacieho prevodu práva a odpredal predmetné nehnuteľnosti kúpnu zmluvou 6. februára 2007 kupujúcemu – [REDACTED], ktorý ich následne predal sťažovateľom. Pôvodný vlastník sa žalobou podanou na okresnom súde 5. mája 2006 domáhal vydania rozhodnutia, ktorým by súd určil, že je vlastníkom nehnuteľností, a zároveň žiadal, aby súd určil, že zmluva o úvere [REDACTED], ako aj zmluva o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam z 12. augusta 2005 je absolútne neplatná. Konanie bolo vedené na okresnom súde pod sp. zn. 31 C 47/2006, jeho účastníkmi bol pôvodný vlastník nehnuteľností ako žalobca a na strane žalovaných spoločnosť [REDACTED] ako žalovaný 1, sťažovatelia ako žalovaní 2 a 3 a [REDACTED] ako žalovaný 4. V priebehu konania na okresnom súde bola spoločnosť [REDACTED] vymazaná z obchodného registra z dôvodu jej zlúčenia so spoločnosťou [REDACTED], ktorá sa tak stala účastníkom konania ako žalovaný 1. [REDACTED] bola 16. júna 2013 vymazaná z obchodného registra, právnym nástupcom bola spoločnosť [REDACTED], ktorá bola zrušená bez likvidácie a 29. augusta 2013 vymazaná z obchodného registra.

3. Okresný súd v rámci predbežnej otázky posúdil zmluvu uzavretú medzi žalobcom a žalovaným 1 z 12. augusta 2005 ako absolútne neplatnú z dôvodu absencie dojednania, akým spôsobom malo byť dlžníkovi, t. j. pôvodnému vlastníkovi zabezpečené vydanie [REDACTED], a z dôvodu rozporu z dobrými mravmi, pretože predmet

zabezpečenia úveru – nehnuteľnosti boli hodnotnejšie ako poskytnutý úver. S poukazom na uvedené boli posúdené ako neplatné aj ostatné nadväzujúce zmluvy, t. j. kúpna zmluva medzi žalovaným 1 a žalovaným 4, ako aj kúpna zmluva medzi žalovaným 4 a sťažovateľmi, pretože žalovaný 1 sa nestal vlastníkom nehnuteľností, a preto nemohol ďalej previesť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom sp. zn. 31 C 47/2006 z 12. novembra 2014 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) tak, že prvým a druhým výrokom konanie proti žalovanému 1 a konanie o vzájomnom návrhu žalovaného 1 proti žalobcovi zastavil, tretím výrokom zamietol žalobu proti žalovanému vo 4. rade, štvrtým výrokom určil, že vlastníkom nehnuteľností je žalobca, piatym výrokom žalobu vo zvyšnej časti zamietol a šiestym výrokom rozhodol o trovách konania.

4. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 11 Co 231/2015 z 11. mája 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) na odvolanie sťažovateľov rozsudok okresného súdu v napadnutej časti vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam potvrdil. Sťažovatelia podali proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie, ktoré najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Cdo 163/2016 z 28. septembra 2017, ktoré bolo sťažovateľom doručené 4. novembra 2017, odmietol z dôvodu neprípustnosti podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Sťažovatelia prípustnosť dovolania vyvodzovali podľa § 420 f) CSP a § 421 ods. 1 písm. c) CSP, najvyšší súd vzhľadom na závery veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej len „veľký senát“) vyjadrené v uznesení sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017 posudzoval prípustnosť dovolania podľa § 420 f) CSP. Najvyšší súd sa k otázke posúdenia dobromyseľnosti sťažovateľov pri nadobúdaní nehnuteľnosti vyjadril v závere napadnutého uznesenia takto: „... *Prvoinštančný ako aj odvolací súd sa zhodli na právnom závere o absolútnej neplatnosti právneho úkonu – zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva a v nadväznosti na to vysvetlili, prečo je tvrdenie žalovaných 2/a 3/ o ich dobromyseľnosti bez právneho významu. Neposudzovali teda otázku dobromyseľnosti nadobúdateľov.*“

5. Sťažovatelia v sťažnosti namietajú, že všeobecné súdy sa otázkou ich dobromyseľnosti pri nadobudnutí nehnuteľností nezaoberali, resp. ju považovali za irelevantnú. Sťažovatelia nadobudli nehnuteľnosti kúpnu zmluvou uzavretou

4. júna 2007. V čase jej uzavretia vychádzali zo zápisov na [REDAKOVANÉ] a nemali žiadne informácie, ktoré by spochybňovali vlastníctvo žalovaného 4, od ktorého nehnuteľnosti kúpili, prípadne ktoré by jeho vlastníctvo spochybňovali. Predaj nehnuteľností bol sprostredkovaný realitnou kanceláriou, kúpna cena zodpovedala vtedajším trhovým cenám nehnuteľností, a preto nebola v nápadnom nepomere k hodnote nehnuteľností. Kúpnu cenu [REDAKOVANÉ] Sk sťažovatelia z opatrnosti uhradili realitnej kancelárii, ktorá ju mala uhradiť v prospech žalovaného 4 ako predávajúceho až po zápise vlastníckeho práva sťažovateľov do katastra nehnuteľností, ak v časti [REDAKOVANÉ] nebudú evidované žiadne ťarchy. Všetky tieto okolnosti objektívneho aj subjektívneho charakteru založili od počiatku u sťažovateľov ako nadobúdateľov nehnuteľností dobromyseľnosť, že kúpnu zmluvu uzatvorili s vlastníkom nehnuteľností a že sa stali ich vlastníkmi. Nehnuteľnosti boli vo veľmi zanedbanom stave, preto ihneď po kúpe začali s ich rekonštrukciou. Žalobcovia boli prvýkrát konfrontovaní s tvrdením o vlastníctve žalobcu až po tom, ako bolo ich vlastníctvo zapísané do katastra nehnuteľností a začali s rekonštrukčnými prácami. Žalobca ich navštívil s tvrdením, že vlastníkom nehnuteľností je v skutočnosti on.

6. Podstatou sťažnosti je posúdenie otázky, či sa všeobecné súdy dostatočnými a ústavne konformným spôsobom vysporiadali s tým, či sťažovateľom ako nadobúdateľom nehnuteľností nesvedčila v situácii, v ktorej sa ocitli, dobromyseľnosť, hoci nehnuteľnosti nadobudli od nevlastníka. Sťažovatelia vyjadrili názor, že by nemali niesť riziko nedostatočnej hodnovernosti údajov katastra, naopak, mala by byť zaručená ochrana dobromyseľnosti v hodnovernosť údajov a zápisov v katastri nehnuteľností. Súdy však pri rozhodovaní na tieto aspekty vôbec neprihliadali a rigidne zotrvali na právnej argumentácii, že nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam od nevlastníka. Sťažovatelia sa tak bez toho, aby priebeh udalostí mohli zásadne ovplyvniť, dostali do situácie, že na základe popísaných rozhodnutí súdov prišli o vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, za ktoré riadne zaplatili kúpnu cenu a ktoré na vlastné náklady zrekonštruovali. Oproti tomu žalobca získal vlastnícke právo k zhodnoteným nehnuteľnostiam a dlh voči žalovanému 1 zo zmluvy o úvere [REDAKOVANÉ] do dnešného dňa neuhradil. Z dôvodu zániku žalovaného 1, ako aj jeho právnych nástupcov tento dlh už

nie je povinný uhradiť. Za neopatrnosť či v istom zmysle rizikové správanie žalobcu by však nemali byť postihovaní sťažovatelia.

7. Sťažovatelia v petite sťažnosti navrhli, aby ústavný súd vyslovil, že ich označené práva boli porušené rozsudkom okresného súdu z 12. novembra 2014, rozsudkom krajského súdu z 11. mája 2016, ako aj uznesením najvyššieho súdu z 28. septembra 2017 a zároveň aby ústavný súd zrušil uvedené rozhodnutia a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Sťažovatelia tiež požiadali, aby im bol priznaný nárok na náhradu trov právneho zastúpenia advokátkou.

II.

8. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vo vymedzenom rozsahu ústavný súd vyzval najvyšší súd a krajský súd, aby sa k prijatej sťažnosti vyjadrili a zároveň aby oznámili, či trvajú na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom.

9. Predseda krajského súdu vo vyjadrení k sťažnosti zo 17. apríla 2018 v podstatnom uviedol:

«K námietke odvolateľov, že súd prvej inštancie ustálil prednosť žalobcovho základného práva vlastníť majetok oproti ich základnému právu, odvolací súd uviedol, že na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, a teda nemožno uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako tak nie je možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám...

Krajský súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že v danom prípade právny názor prezentovaný v náleze Ústavného súdu SR zo dňa 16.3.2016, sp. zn. I.ÚS 549/2015 predstavuje odklon od doposiaľ vzáčne jednotnej judikatúry tak Najvyššieho súdu SR, ako aj Ústavného súdu SR (napr. rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 107/2001, 2 MCdo 20/2011, rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS 50/2010, III.ÚS 468/2010).

Nemožno tiež dospieť k záveru, že nálezom Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS 549/2015 došlo k prelomeniu zásady „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ (nikto nemôže previesť viac práv, ako sám má) v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu, keď z uznesenia Ústavného súdu zo dňa 20.4.2016, sp. zn. I. ÚS 239/2016 vyplýva, že právna zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ sa dá vyjadriť aj slovami „z neprávania nemôže vzniknúť právo“, a teda žalovaná 2/ podobne ako žalovaný 1/ nemohli platne nadobudnúť vlastnícke právo z dôvodu, že ani ich právni predchodcovia, teda subjekt, od ktorého svoje vlastnícke právo odvodzovali, toto právo k predmetným nehnuteľnostiam nikdy nenadobudli, teda ho nemohli na žalovaných ani platne previesť, pričom dobrá viera žalovanej 2/ je rozhodná iba pokiaľ, že jej možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa tak, ako vyplývajú z ust. § 129 a nasl. Občianskeho zákonníka. Dobrá viera nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Inak povedané, pokiaľ zápis v katastri nehnuteľnosti nezodpovedá skutočnosti, má táto prevahu nad katastrom, čo je vyjadrené tým, že údaje zapísané v katastri nehnuteľností sa považujú za platné, len pokiaľ sa nepreukáže opak.»

10. Predseda krajského súdu vyjadril v závere názor, že postupom súdov nedošlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, preto navrhol sťažnosť ako „nedôvodnú zamietnuť“. Zároveň predseda krajského súdu vo vyjadrení uviedol, že súhlasí, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednania sťažnosti.

11. K sťažnosti sa vyjadrila aj predsedníčka najvyššieho súdu, ktorá sa vo vyjadrení k sťažnosti z 2. mája 2018 zaoberala predovšetkým otázkou prípustnosti súbežného uplatnenia dovolacích dôvodov s ohľadom na závery veľkého senátu najvyššieho súdu vyjadrené v uznesení sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017. Sťažovatelia prípustnosť dovolania vyvodzovali podľa § 420 f) CSP a § 421 ods. 1 písm. c) CSP, najvyšší súd vzhľadom na závery uvedeného veľkého senátu občianskoprávneho kolégia posudzoval prípustnosť dovolania predovšetkým podľa § 420 f) CSP. V tejto súvislosti predsedníčka najvyššieho súdu uviedla:

„Absencia výslovného zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania nie je medzerou C. s. p., ale naopak je zámerom zákonodarcu, aby i po zmene právnej úpravy prijatím nového procesného kódexu bola naďalej akceptovaná všeobecne uznávaná a nespochybňovaná zásada procesného práva umožňujúca účinnú ochranu subjektívnych práv, t. j. zásada o možnosti uplatňovania tejto ochrany in eventum.“

V závere predsedníčka najvyššieho súdu uviedla, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

12. Sťažovatelia vo vyjadrení z 20. apríla 2018 uviedli prostredníctvom právnej zástupkyne, že súhlasia s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania vo veci.

13. Po rozhodnutí o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd upovedomil o podanej sťažnosti aj [REDAKOVANÉ], ktorý bol v procesnom postavení žalobcu účastníkom konania, v ktorom boli vydané napadnuté rozhodnutia. [REDAKOVANÉ] vo vyjadrení, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 23. júla 2018, opísal priebeh konaní vo veci a vyjadril názor, že práva sťažovateľov neboli porušené. Tiež uviedol, že podal návrh na predbežné opatrenie, ktorým by sa zabránilo prevodom s nehnuteľnosťou. Pre neho z nepochopiteľných dôvodov však krajský súd predbežné opatrenie zrušil. Tiež vyjadril názor, že sťažovatelia by si mali finančné nároky na zaplatenie kúpnej ceny sa nehnuteľnosti uplatňovať voči [REDAKOVANÉ], ktorý im nehnuteľnosti predal.

14. Vzhľadom na vyjadrenia účastníkov konania, ktorý sa vyjadrili, že netrujú na ústnom pojednávaní, ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 11 ods. 1 listiny každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 1 dohovoru vysoké zmluvné strany priznávajú každému, kto podlieha ich jurisdikcii práva a slobody uvedené v hlave I tohto dohovoru.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

17. V konaní o ústavných sťažnostiach sťažovateľov podľa čl. 127 ústavy a § 49 a nasl. zákona o ústavnom súde sa ústavný súd ako súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) obmedzuje na posúdenie, či rozhodnutiami všeobecných súdov alebo postupom predchádzajúcim ich vydaniu neboli porušené ústavou zaručené základné práva a slobody. To znamená, že ich ochrana je jediným dôvodom, ktorý otvára priestor pre zásah do rozhodovacej činnosti týchto súdov, čo platí i pre prípadné prehodnotenie ich skutkových zistení alebo právnych záverov. Ústavný súd totiž nie je v postavení ich ďalšej inštancie, a teda jeho zásah nemožno odôvodniť len tým, že sa všeobecné súdy dopustili pochybenia pri aplikácii podústavného práva či inej nesprávnosti.

18. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

19. Podstata základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu tohto základného práva patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

20. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci má pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (napr. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05).

21. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré im predchádzali, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

22. Podľa sťažovateľov vzhľadom na konkrétnu situáciu, ktorá nastala, bolo potrebné posúdiť otázku, či im ako nadobúdateľom nehnuteľnosti nesvedčila dobromyseľnosť, hoci nehnuteľnosť nadobudli od nevlastníka. Priznaním vlastníckeho práva žalobcovi bol podľa sťažovateľov rozvrátený celý reťazec kúpnych zmlúv o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré pritom vychádzali z dôvery v hodnovernosť údajov katastra. Všeobecné súdy, ktoré vo veci rozhodovali, otázku ich dobromyseľnosti neposudzovali, prípadne ju považovali za irelevantnú.

K namietanému porušeniu práv sťažovateľov uznesením najvyššieho súdu z 28. septembra 2017

23. Sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnili dôvodmi podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Vzhľadom na závery veľkého senátu najvyššieho súdu vyjadrené v uznesení sp. zn. 1 V Cdo 2/2017 z 19. apríla 2017 sa najvyšší súd zaoberal v rozhodujúcej miere prípustnosťou dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a dospel k záveru, že dovolanie nie je podľa tohto ustanovenia prípustné. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia okrem iného uviedol:

„... 31. K námietke žalovaných 2/ a 3/ o tom, že súd prvej inštancie a odvolací súd k hodnoteniu ich dobromyseľnosti pri nadobúdaní nehnuteľnosti vôbec nepristúpili, najvyšší súd uvádza, že ide o nedôvodnú námietku, nakoľko odvolací súd sa vyjadril k dobromyseľnosti nadobúdateľa, keď uviedol, že na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam,

a teda nemožno uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného nadobúdateľa.

32. Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaných 2/ a 3/ nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné.“

24. Najvyšší súd prihliadol na skutočnosť, že dovolanie bolo podané v medziobdobí od nadobudnutia účinnosti Civilného sporového poriadku do vydania rozhodnutia veľkého senátu, zaujal stanovisko aj k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Vo vzťahu k tomuto dôvodu dovolania najvyšší súd uviedol:

„... aj za predpokladu prípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa ustanovenia § 420 a § 421 CSP, dovolateľmi uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP nie je daný. V danom prípade nedošlo k riešeniu právnej otázky, ktorá by bola dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Prvoinštančný ako aj odvolací súd sa zhodli na právnom závere o absolútnej neplatnosti právneho úkonu - zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva a v nadväznosti na to vysvetlili, prečo je tvrdenie žalovaných 2/ a 3/ o ich dobromyseľnosti bez právneho významu. Neposudzovali teda otázku dobromyseľnosti nadobúdateľov.

34. Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd odmietol dovolanie žalovaných 2/ a 3/ podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.“

25. Sťažovatelia pritom na preukázanie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP poukázali na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 71/2011 z 27. februára 2013, kde v inej, avšak skutkovo obdobnej veci najvyšší súd poskytol ochranu dobromyseľnému držiteľovi nehnuteľnosti nadobudnutej od nevlastníka. Zároveň v dovolaní sťažovatelia uviedli aj nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, v ktorom ústavný súd výslovne uložil všeobecným súdom požiadavku posudzovania dobrej vôle nadobúdateľov vlastníckych práv. Obdobný právny názor vyjadril ústavný súd aj v náleze sp. zn. I. ÚS 151/2016 z 3. mája 2017, na ktorých ústavný súd zotrváva.

26. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd aj napriek rozhodnutiu veľkého senátu pristúpil k posúdeniu prípustnosti dovolania aj z druhého uplatneného dôvodu podľa § 421

ods. 1 písm. c) CSP, dospel však k nesprávnemu záveru o jeho absencii. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia sa tiež ústavnému súdu javí, že najvyšší súd vyhodnotil zhodu v právnom názore medzi prvoinštančným súdom a odvolacím súdom o absolútnej neplatnosti právneho úkonu – zmluvy a o tom, že dobromyseľnosť sťažovateľov je bez právneho významu. Vo vzťahu k uzneseniu sp. zn. 6 Cdo 71/2011 z 27. februára 2013, v ktorom zaujal najvyšší súd iný právny názor k otázke dobromyseľnosti nadobúdateľov nehnuteľnosti, najvyšší súd napadnuté uznesenie vôbec neodôvodnil. Tiež sa vôbec nevyjadril ani k nálezmu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, na ktorý sťažovatelia v dovolaní tiež poukazovali. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, ktorým sťažovatelia odôvodňovali prípustnosť dovolania, je založený na rozdielnosti v rozhodovaní dovolacím súdom. Preto aj prípadný súlad v právnom názore medzi prvoinštančným súdom a odvolacím súdom nemohol odôvodňovať záver o tom, že dovolanie nemohlo byť prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Z uvedeného vyplýva, že najvyšší súd nesprávne aplikoval ustanovenie relevantnej právnej normy (Civilného sporového poriadku) vo vzťahu k situácii rozdielnej judikatúry, na ktorú poukazovali sťažovatelia.

27. Ako nedostatok napadnutého rozhodnutia považuje ústavný súd aj postup, ktorým najvyšší súd aj napriek záveru o neprípustnosti dovolania skúmal dovolacie dôvody. Pokiaľ najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia pristúpil k posúdeniu dôvodnosti námietky dobromyseľnosti sťažovateľov pri nadobudnutí nehnuteľností ako dovolacieho dôvodu, mal dovolanie zamietnuť podľa § 448 CSP.

28. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uvádza, že pokiaľ sťažovatelia uplatnili dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP a najvyšší súd sa obmedzil iba na zhodu v právnom názore medzi prvoinštančným a odvolacím súdom o tom, že ich dobromyseľnosť je bez právneho významu, pričom vôbec nezohľadnil odlišné rozhodnutie najvyššieho súdu v skutkovo obdobnej veci a ani judikatúru ústavného súdu, rozhodol arbitrárne, čím porušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

29. Keďže napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil mu vec na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde; bod 2 výroku tohto nálezu]. V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný vysloveným právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

30. Vecným zaobraním sa sťažnosťou vo vzťahu k namietanému rozsudku krajského súdu ústavnému súdu bráni princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 in fine ústavy, a preto rešpektujúc zásadu vlastného sebaobmedzenia a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011) ústavný nepovažoval za potrebné zaoberať sa namietaným rozsudkom krajského súdu, ktorý bude predmetom posúdenia zo strany najvyššieho súdu po vrátení veci na ďalšie konanie. Najvyšší súd sa relevantnými právnymi otázkami, ktoré sťažovatelia uplatnili aj v dovolaní, bude zaoberať po vrátení veci. Ústavný súd v tejto súvislosti prihliadol aj na zásadu minimalizovania zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje, sa vytvoril priestor na ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov (obdobne pozri napr. IV. ÚS 128/07).

31. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovел (bod 4 výroku tohto nálezu).

32. V časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny sťažnosti tiež nebolo vyhovené, pretože vec bude opätovne riešiť najvyšší súd, ktorého úlohou bude posúdiť aj opodstatnenosť ochrany vlastníckeho práva sťažovateľov. Ústavný súd pripomína, že jeho kompetencia overovať súlad rozhodnutia všeobecného sudu s ústavou je obmedzená a že nie je jeho úlohou tieto súdy nahradzovať

v takej otázke, akou je skúmanie dobrej viery nadobúdateľov nehnuteľností, o ktorých má v prvom rade rozhodovať všeobecný súd.

33. Ústavný súd sťažnosti nevyhovел ani v časti namietaného porušenia čl. 1 dohovoru. Ústavný súd dáva do pozornosti, že čl. 1 dohovoru (nazvaný „záväzok dodržiavať ľudské práva“) vyjadruje pozitívny záväzok štátu priznať každému, kto podlieha jeho jurisdikcii, práva a slobody uvedené v hlave I tohto dohovoru (čl. 1 pritom nespadá do hlavy I dohovoru nazvanej „práva a slobody“ – spadajú do nej čl. 2 až čl. 18). Uvedený článok je teda východiskom pre určenie pôsobnosti dohovoru *ratione personae* a *ratione loci*. Prihliadajúc na prezentované východiská, ako aj na systematické zaradenie čl. 1 v rámci dohovoru nemožno dospieť k záveru, že by čl. 1 dohovoru primárne upravoval subjektívne právo fyzických osôb a právnických osôb, ktorého porušenia by sa mohli tieto subjekty domáhať v rámci konania o sťažnostiach pred ústavným súdom. Preto ústavný súd sťažnosti ani v tejto časti nevyhovел (bod 4 výroku nálezu).

IV.

34. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovatelia si v sťažnosti uplatnili nárok na náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia, ktorých výšku však nevyčíslili. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v súlade s § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 262 CSP rozhodol iba o náhrade trov konania, ktoré vyplynuli so spisu.

35. Sťažovateľom, ktorí boli vo veci namietaných porušení práv úspešní, vznikli trovy konania z dôvodu ich právneho zastúpenia advokátkou v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a), c) a g) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd priznal odmenu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a podanie návrhu na odklad vykonateľnosti), a to za dva úkony vykonané v roku 2017; 2 x 147,33 € a paušálnou

náhradou niektorých hotových výdavkov 2 x 8,84 € a za jeden úkon vykonaný v roku 2018 sumu 153,50 € a paušálnu náhradu 9,21 €, čo spolu predstavuje sumu 475,05 €.

36. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 475,05 € je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2018